

Notes i ressenyes

LA GEOLOGIA

Anselm Crusells, Pep Cunillera i Montserrat Robusté
Col·lecció "Per Conèixer l'Alt Camp", 3, Valls 2001

per Antoni Vilaseca Tomàs

Fa poc va aparèixer un espot publicitari on es volia demostrar l'avorriment que suposa, a vegades, l'escola. Per fer-ho varen triar una classe de Geologia; la professora parlava de l'estructura tridimensional de l'ortoclasa en relació amb la sanidina. Quan es parla de Geologia molts de nosaltres pensem en alguna cosa semblant; a vegades es pensa en aquell professor o professora que ensenyava el nom dels minerals o els eixos cristal·logràfics de figures que no enteníem. Per a molta gent la Geologia ha quedat en aquestes anècdotes i no s'ha adonat del veritable interès de la ciència.

Per altra banda, moltes persones que es dediquen a l'ensenyament de la Geologia comenten que sovint els seus alumnes resten entusiasmats amb la matèria, després d'un començament desmotivats. Aquestes són les diferents cares de la Geologia a nivell de divulgació: com en altres àrees de les ciències naturals, podem passar de l'interès estrictament de l'especialista a l'interès general. El llibre que comentem s'ajusta a aquesta segona perspectiva; amb tota seguretat, la seva lectura fa augmentar l'interès per la Geologia, a partir d'allò que tenim més proper, a partir de la interpretació del nostre entorn immediat.

Aquest llibre és el tercer volum de la col·lecció de l'IEV "Per Conèixer l'Alt Camp", orientada a la divulgació dels diferents aspectes de la comarca; després d'*Els orígens* i *La vegetació*, *La Geologia* representa una altra visió de la realitat del territori, una anàlisi sobre un altre aspecte del patrimoni comú.

L'objectiu del llibre el fan explícit els autors amb aquestes paraules que es poden llegir a la introducció: "Hem volgut fer un llibre atractiu i de divulgació, amb totes les dificultats que això comporta, que servís per entendre les peculiaritats del terreny en el qual ens ha tocat viure." Amb aquesta presentació es pot copsar les característiques fonamentals de l'obra que ens ocupa. A la meua manera d'entendre l'objectiu s'ha aconseguit i, per tant, estem davant d'una obra de divulgació que fomenta l'interès per la Geologia, tant per als que es dediquen a l'ensenyament de les ciències naturals com per als que estan interessats en la interpretació del medi on treballen, on viuen o senzillament on van a fer les seves passejades en temps de lleure.

Fer un llibre de divulgació de la Geologia local no és una feina gens fàcil; cal trobar un equilibri entre la rigorositat dels treballs científics i l'agilitat d'un text adre-

gat a persones no expertes en la matèria. En aquest sentit el llibre explica el processos geològics de forma planera; i en les diferents parts es nota el vessant docent dels seus autors, de manera que la didàctica en l'exposició la fa entenedora per a tots aquells que s'apropen a la Geologia amb l'interès d'un excursionista, d'un amant de la natura o simplement d'una persona encuriosida per tot allò que ens envolta.

Per altra banda, en totes les pàgines del llibre es nota que els autors coneixen el tros de terra "on els ha tocat viure". Llegint-lo hom té la sensació que els autors són grans coneixedors del medi que descriuen, coneixen els detalls, les zones concretes on es pot fer una bona observació. Així, tant es descriuen llocs on poder fer observacions a petita escala per conèixer una roca, com per tenir una visió de conjunt de les unitats geològiques de la zona. Un bon exemple d'aquest coneixement exhaustiu del territori és la cita següent; quan en un itinerari es parla de la localització d'unes argiles del Muschelkalk superior, es comenta: "... una esplanada força gran amb les típiques argiles de l'M2. La seva impermeabilitat és aprofitada per fer-hi clots, mig amagats entre la vegetació, que s'omplen d'aigua on es rebolquen els porcs senglars per després refregar-se a les soques dels arbres..."

Aquesta obra omple un buit respecte a les publicacions anteriors, les quals han estat d'aspectes molt concrets i fetes per especialistes, sense l'esperit divulgador que té la que ens ocupa. En els primers capítols es descriuen algunes idees per entendre la Geologia. Per fer observacions al camp i entendre el missatge que està "escrit" a les roques cal mirar-s'ho a través d'unes "ulleres màgiques", d'uns coneixements previs. Aquesta part del llibre pretén ser la clau que permeti fer les observacions

que ens aniran mostrant en els altres capítols, les ulleres conceptuals de què parlàvem abans. Un encert que difícilment podrem trobar en altres obres. Això fa palès el vessant didàctic que els autors han volgut donar a l'obra.

L'altra part del llibre, dedicada a les eres geològiques a l'Alt Camp, és una descripció d'allò que ha succeït durant les diferents edats del nostre planeta. L'originalitat, i també la dificultat del text que s'exposa, és l'aplicació de les informacions generals que tenim sobre els diferents períodes a la comarca de l'Alt Camp. Aquesta no és una feina fàcil, es nota com s'ha fet una síntesi de molta informació publicada, de forma dispersa, en diferents obres científiques. Té, a més, l'interès d'actualitzar la informació que tenim fins avui i donar-la de forma extensa i comprensible. Aquest pas de l'estudi des d'una escala general a una local només es pot fer després de moltes hores de treball i moltes sortides al camp per reconèixer tots els llocs d'interès que es descriuen. El text es complementa amb dibuixos i esquemes que faciliten la comprensió dels processos geològics que es descriuen.

En una altra part del llibre s'ofereix una visió geològica de les unitats de relleu. És una altra mirada sobre la comarca; ara s'agafa com a fil conductor cada una de les grans unitats de geogràfiques i es descriuen els materials geològics que s'hi observen. Així s'obté una visió més global. Des d'aquest punt de vista es descriuen les Muntanyes de Prades, la serra de Miramar, les serres del Cogulló-Comaverd, les serres d'Esblada i el Montmell, per acabar amb la plana de la comarca. La descripció de les unitats està complementada amb talls geològics que ajuden a la interpretació de l'estructura geològica de les diferents zones.

També s'ha fet un apartat sobre la Geologia i el Medi Ambient. Aquest àmbit de les ciències de la Terra té actualment una gran importància ja que és un element clau en tot el que fa referència a la planificació que es fa dels usos del territori. Això ens pot donar als ciutadans elements per entendre i opinar sobre la gestió que es fa i, per tant, té una dimensió social molt interessant. Al llibre aquests temes es tracten de forma molt concreta, la qual cosa demostra que no era l'objectiu d'aquesta obra. Potser caldria plantejar-ho en un altre volum de la col·lecció...?

Per fi, a l'última part del llibre es fa un recull de diferents itineraris, plantejats com una forma d'observar al camp allò que s'ha descrit al text. Segur que amb les noves "ulleres" que ens han donat els capítols anteriors ja podrem "llegir" les roques. Aquests itineraris inclouen les zones següents: el Bosc de Valls, per observar els materials paleozoics; de Figuerola del Camp fins el Tossal Gros, on es troben materials paleozoics, mesozoics i roques volcàniques; el coll de Cabra, amb roques paleozoiques, mesozoiques i cenozoiques;

la vall del Gaià, on es poden observar falles, materials cenozoics i processos geomorfològics; Vilabella, per observar el Miocè marí; de Mont-ral a la Plana del Llaurador, on hi ha materials mesozoics i indrets d'interès com la Roca Foradada i els Motllats... Tots aquests itineraris es complementen amb una guia per a la identificació de roques i un mapa geològic a escala 1:100.000. Ambdues coses tornen a mostrar-nos l'esforç didàctic i de síntesi que s'ha fet a l'obra.

Per acabar voldria agrair als autors l'esforç que han fet per a la realització d'aquest treball, que serà una bona eina per entendre, estimar i conservar tots aquests aspectes del nostre patrimoni natural. També cal felicitar la iniciativa de la col·lecció en la qual s'ha publicat l'obra ja que s'han acomplert els objectius que es plantejaven en el primer volum: "... és un pont entre el savi i el deixeble [...] cada llibre ha de ser un una lliçó de l'erudit de la matèria, que il·lusioni i que ens inviti a estimar el nostre entorn des d'un apropament a la seva realitat una bona eina per a tots els nivells educatius de la comarca i de fora de la comarca".